

בס"ד

**אוניברסיטה בר-אילן
הפקולטה למדעי החברה
המחלקה למדעי המדינה**

כלכלה פוליטית של ישראל (01-679-71)
סמינריון שנתי (ג' 14-16) – מ.א. – תשס"ז
ד"ר יצחק אדה

שעת קבלה : ג'-14.00-13.00
מס' חדר משרד : בניין מקסיקו (213) קומה 2 חדר 2.33
טלפון במשרד : 03-5318873
תיבת דואר : מספר 2
דואר אלקטרוני : addait@mail.biu.ac.il

מטרת הסמינריון

מטרת הקורס להעניק לסטודנטים את הכלים התיאורטיים והאמפיריים הנדרשים כדי להבין את ההשלכות הסוציו-כלכליות והפוליטיות של המדיניות הכלכלית של ישראל. הדבר ייעשה דרך לימוד הגישות התיאורטיות לכלכלה הפוליטית ועיון בסוגיות העיקריות של הכלכלה הפוליטית בארץ.

דרישות הסמינריון

1. הנוכחות בסמינריון חובה. סטודנט/ית הנעדר/ת מ-2 פגישות שבועיות בסמסטר, ללא נימוקים מוצדקים, עלול להירחק מהסמינריון.
2. על כל סטודנט לכתוב עבודה סמינריונית אישית. הדרכה אישית לעבודה, מעבר לכללים המוזכרים בהמשך ובסמינריון עצמו, תתקבל בשעות הקבלה.
3. עד סוף סמסטר א', תוגש בכתב תוכנית מחקר הכוללת את נושא העבודה הסמינריונית (רשימת נושאים מצורפת), שאלת המחקר, ראשי הפרקים ורשימת ביבליוגרפית, וייקבע מועד ההצגה של כל סטודנט.
4. העבודה תוצג קודם כל בעל פה, בהרצאה של 20 דקות ("פרזנטציה") במשך הסמסטר ב'. בזמן ההרצאה יוחלקו לסטודנטים ראשי הפרקים, הרשימה הביבליוגרפית ובמידת הצורך, צילומי טבלאות וגרפים.
5. העבודה בכתב תוגש סופית בשני עותקים עד סוף שנת הלימודים. לא תתקבלנה עבודות במועד מאוחר יותר. הסטודנטים נדרשים להקפיד על שמירת כללי הציטוט.
6. על כל סטודנט לעקוב אחרי המתרחש בארץ בתחום הסמינריון, וזה על ידי קריאת המוספים הכלכליים של עיתונות הארצית.
7. מבחן ייערך בסוף סמסטר ב'. המבחן יתבסס על החומר הנלמד בקורס, כולל החומר הביבליוגרפי. הוא יכלול שאלות של ידע, שאלות של הבנה ושאלות של דיון. החומר יהיה פתוח.
8. הציון הסופי יורכב מחמישה גורמים: נוכחות (10%), השתתפות בסמינריון (15%), הפרזנטציות (20%), העבודה הסמינריונית (35%), והמבחן (20%).

תוכנית הסמינריון

1. מהות המושג "כלכלה פוליטית"
 11. יסודות הסדר חברתי
 12. אופני הוויסות הכלכלית
 13. צדק חברתי
 14. עצמה ודמוקרטיה

: קריאה

Aharoni, Yair (1998). "The changing political economy of Israel," *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, 555, January, pp. 127-146.

Journal + EJournal

2. גישות תיאורטיות בכלכלה פוליטית
 - 2.1 הגישה המרקנטיליסטית
 - 2.2 הגישה הליברלית
 - 2.3 הגישה המרקסיסטית
 - 2.4 הגישה הקינזיאנית
 - 2.5 הגישה האינסטיטוציונלית

: קריאה

Kleiman, Ephraim (1997). "The waning of Israeli Etatism," *Israel Studies*, 2, 2, pp. 146-171.
EJournal וגם כתב עת במדף לכתבי עת בספרייה המרכזית (332975)

3. משאבי אנוש

- 3.1 מודל המעבר הדמוגרפי
- 3.2 העלייה
- 3.3 חינוך והון אנושי
- 3.4 דמוגרפיה, תעסוקה ורווחה

: קריאה

Geva-May, Iris (1998). "Absorption of immigrants to Israel: On remedies for market and policy myopia," *Journal of Policy Analysis and Management*, 17, 4, pp. 697 – 705.
Journal + EJournal

4. שוק העבודה : תעסוקה ואבטלה

- 4.1 מושגים וגישות תיאורטיות
- 4.2 מדיניות התעסוקה
- 4.3 דואליות בשוק העבודה וסוגיית העובדים הזרים

: קריאה

בנק ישראל (2005). "התעסוקה והשכר", דו"ח שנתי 2004. ירושלים. עמ' 111-138.
<http://www.bankisrael.gov.il/deptdata/mehkar/doch04/heb/doch04h.htm>
(כתב-עת (אולם) 4)

5. פערים חברתיים וחלוקה מחדש של ההכנסות

- 5.1 תופעות גידול הפערים וגידול העוני
- 5.2 גישות תיאורטיות
- 5.3 מנגנון החלוקה מחדש ויעילותו

: קריאה

המוסד לביטוח לאומי (2005). "העוני ואישוויון בהתחלקות ההכנסות", ממדי העוני ואישוויון בהתחלקות ההכנסות במשק 2004. עמ' 80-118.
http://www.btl.gov.il/pdf/skira2004/perek_2_2004.pdf
(כתב-עת (אולם) 4)

6. מדיניות הרווחה

- 6.1 טיפולוגיה של מנגנוני הרווחה
- 6.2 מגמות במנגנון הרווחה הישראלי
- 6.3 יעילותו של מנגנון הרווחה

: קריאה

בנק ישראל (2005). "מדיניות הרווחה", דו"ח שנתי 2004. ירושלים. עמ' 181-234.
<http://www.bankisrael.gov.il/deptdata/mehkar/doch04/heb/doch04h.htm>
(כתב-עת (אולם) 4)

7. המדיניות הכלכלית : המחלוקת מסביב לתפקיד המדינה

- 7.1 הפונקציות הכלכליות של המדינה
- 7.2 אורתודוקסיה והטרודוקסיה במדיניות הכלכלית
- 7.3 כישלונות השוק והתערבות המדינה במשק

: קריאה

זוסמן, צבי (2003). "שיקולים לקביעת הגודל הרצוי של המגזר הממשלתי", מתוך יעקוב קוף (עורך), הקצאת משאבים לשירותים החברתיים, מרכז טאוב, עמ' 238-256.
תדפיס 11011 (1117251)

8. מדיניות התקציב

- 8.1 מטרת והרכב התקציב
- 8.2 מערכת המיסוי וסוגיית הרפורמה במס
- 8.3 התפתחות מדיניות התקציב מאז תחילת שנות התשעים

: קריאה

בנק ישראל (2005). "תקציב המדינה והממשלה הרחבה", דו"ח שנתי 2004. ירושלים. עמ' 139-179.
<http://www.bankisrael.gov.il/deptdata/mehkar/doch04/heb/doch04h.htm>
(כתב-עת (אולם) 4)

9. המדיניות המוניטארית

- 9.1 תהליך קבלת החלטות וסוגיית העצמאות של הבנק המרכזי
 9.2 הקישור בין מדיניות מוניטארית לבין מדיניות תקציבית
 9.3 המדיניות המוניטארית של מדינת ישראל מאז תחילת שנות התשעים

10. המדיניות המבנית : הליברליזציה של כלכלת ישראל

- 10.1 מגמת הליברליזציה של כלכלת ישראל מאז תחילת שנות התשעים
 10.2 המוטציה של המבנה המוסדי של כלכלת ישראל בשנות התשעים
 10.3 סוגיית ההפרטה

קריאה :

Shalev, Michael (2000). "Liberalization and the Transformation of the Political Economy," in Gershon Shafir and Yoav Peled, eds, *The New Israel. Peacemaking and Liberalization*. Boulder, Colorado: Westview Press, pp. 129-159.

E338.9 NEW (516781)

11. השפעת תהליך הגלובליזציה על כלכלת ישראל

- 11.1 השפעת תהליך הגלובליזציה בתחום המסחר
 11.2 השפעת תהליך הגלובליזציה בתחום היצור
 11.3 השפעת תהליך הגלובליזציה הפיננסית

הנחיות לעבודה הסמינריונית

- **אופן העבודה :** העבודה חייבת להיות אישית ולא זוגית.
- **אופי המחקר :** המחקר יתבסס על גיוס מקורות ראשוניים וחומר טיאורוטי כדי לדון בשאלת המחקר ולבסס או להפריך את השערת המחקר.
- **היקף העבודה :** כשלושים עמודים (רווח כפול) כולל ביבליוגרפיה אך לא כולל נספחים.
- **נושא העבודה :** על כל סטודנט לבחור נושא ברשימה המובאת בהמשך.
- **שיטת רישום ביבליוגרפי :** יש לרשום את הרשימה הביבליוגרפית בסוף העבודה לפי סדר אלף בית ושנת פרסום בסוגריים סמוך לשם המחבר, כך שיהיה ניתן להזכיר את המקורות בתוך הטקסט (לדוגמא : (פישר, 2000, עמ' 137)).
- **שיטת רישום הערות שוליים :** יש לרשום את הערות השוליים מתחת לטקסט בסוף כל עמוד.
- **פרקים חובה :** פרק רקע, פרק טיאורטי, פרק דיון.
- **האישור לנושא העבודה** יתקבל עד סוף סמסטר א', אחרי שתוגש בכתב תוכנית מחקר הכוללת את נושא העבודה הסמינריונית, שאלת המחקר, ראשי הפרקים ורשימה ביבליוגרפית.
- **מועדי הגשת העבודה :** העבודה בכתב תוגש סופית בשני עותקים מודפסים עד סוף שנת הלימודים. לא תתקבלנה עבודות במועד מאוחר יותר.
- **הסטודנטים נדרשים להקפיד על שמירת כללי הציטוט.**

רשימת נושאים לעבודות הסמינריוניות

1. התעסוקה במגזר הציבורי בארץ
2. מדיניות דמי האבטלה
3. שיעורי ההשתתפות בכוח העבודה
4. הסיבות להרחבת הפערים החברתיים בארץ
5. הסיבות לעלייה ברמת העוני בארץ
6. העובדים הזרים בישראל
7. הרפורמה במערכת הפנסיה בישראל
8. הרפורמה במערכת המס
9. ההוצאה הציבורית מאז תחילת שנות התשעים
10. תהליך ההפרטה בארץ מאז תחילת שנות התשעים
11. עצמאות בנק ישראל
12. תעשיית הביטחון בישראל
13. מגזר הקיבוצים בכלכלת ישראל
14. השפעת הסיוע של ארה"ב על המשק הישראלי
15. הסכם חברה נלוות בין ישראל והאיחוד האירופאי